

Η γαλλική ποίηση μέσα από ποιητικές ανθολογίες- Συμβολή στην πρόσληψη της
γαλλικής ποίησης στον ελληνόφωνο χώρο κατά τον 20ό αιώνα

Περίληψη

The aim of this paper is to present the findings of our thesis, having as a theme the registration, presentation and evaluation of Anthologies of French Poetry that have been published in the Greek-speaking world from the first decades of the 20th century until the rise of the 21st century. The most indicative anthologies published in Greece and Cyprus are being discussed as well as the work of prominent translators and Greek poets, who accomplished or collected translations of French poetry and compiled the volumes, often at their own expense. Useful conclusions are being made regarding the flow of French translations and the publication of Anthologies of French poetry in the Greek-speaking world throughout the 20th century.

Λέξεις-κλειδιά: Anthologies of French poetry, registration, evaluation, poets, translators, editors, critical notes.

Είναι αλήθεια ότι πολύ μελάνι έχει χυθεί κατά καιρούς όσον αφορά τη γαλλική ποίηση και την παρουσία της στην Ελλάδα, καθώς οι δύο χώρες και οι δύο πολιτισμοί έχουν αναπτύξει εδώ και αιώνες μία αγαπητική σχέση ισχυρών πνευματικών δεσμών. Ωστόσο, όπως απέδειξε η έρευνά μας, οι μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί (είτε σε επίπεδο μονογραφιών, είτε σε επίπεδο διδακτορικών διατριβών) αφορούν την ποίηση μεμονωμένων Γάλλων ποιητών, ενώ η βιβλιογράφηση σε επίπεδο ανθολογιών γαλλικής ποίησης αποδεικνύεται αρκετά ελλιπής.

Έτσι, στο πλαίσιο της εργασίας μας, επιχειρήσαμε μία όσο το δυνατόν πληρέστερη και ερευνητικά επιβεβαιωμένη καταγραφή των ενδεικτικότερων ανθολογιών γαλλικής ποίησης που εκδόθηκαν στον ελληνόφωνο χώρο. Οι ανθολογίες διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη αφορά ανθολογίες, οι οποίες αποτελούν προϊόν μετάφρασης από υφιστάμενες γαλλικές ανθολογίες. Τέτοιες είναι για παράδειγμα, η *Ανθολογία του Μαύρου χιούμορ* του André Breton (Breton 1966), η οποία πρωτοεκδόθηκε στη Γαλλία το 1940 από τις εκδόσεις Sagittaire και κυκλοφόρησε στα ελληνικά σε τρεις τόμους μεταξύ 1980 και 1985 από τις Εκδόσεις Αιγόκερως (Μπρετόν (1980-1985)). Επίσης, η ανθολογία του Νίκου Στρατάκη *Ποιηταί της Γαλλίας* (Στρατάκης 1949) αποτελεί μετάφραση της ανθολογίας των Adolphe van Bever και Paul Léautaud *Poètes d'aujourd'hui 1880-1900* (Léautaud, Bever 1913).

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει ανθολογίες που αποτελούν προϊόν μακρόχρονης συγκομιδής μεταφράσεων από μια πλειάδα Νεοελλήνων λογοτεχνών μας (λ.χ. *Ανθολογία Γαλλικής Ποίησης* του Χριστόφορου Λιοντάκη (Λιοντάκης 1988), ενώ η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει ανθολογίες που συνιστούν προϊόν μεταφραστικής κατάθεσης ενός ατόμου (όπως οι ανθολογίες που εξέδωσε ο Γιώργης Σημηριώτης και ο Μίμης Ιακωβίδης). Συνολικά, στο corpus μας εντοπίστηκαν 30 ανθολογίες, οι οποίες χρονολογούνται από το 1913 έως το 2014, δηλαδή καλύπτουν έναν ολόκληρο αιώνα γαλλικής ποίησης.

Επίσης, κατά τη διάρκεια της έρευνας, υπέπεσαν στην αντίληψή μας τρία έργα που εκδόθηκαν στην Κύπρο, ωστόσο δεν θελήσαμε να τα εξαιρέσουμε από την καταγραφή, καθώς θεωρούμε ότι η Κύπρος συνιστά αναπόσπαστο κομμάτι του ελληνισμού, τόσο σε πολιτιστικό, όσο και σε πολιτικοκοινωνικό επίπεδο. Πρόκειται δε, για τη σημαντικότερη

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

και πλέον συστηματική καταγραφή γαλλικής ποίησης που έχει πραγματοποιηθεί ποτέ στην Κύπρο. Επίσης, το γεγονός ότι εντοπίσαμε στο corpus μας τις εν λόγω ανθολογίες, καταδεικνύει την τεράστια απήχηση που είχε το γαλλικό πνεύμα πέρα από τα στενά όρια του ελλαδικού χώρου.

Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για τις ανθολογίες του Ιακωβίδη *Γάλλοι ποιητές του Εικοστού αιώνα* (1969), *Σύγχρονοι Γάλλοι ποιητές* (1973) και την πιο πρόσφατη *Νέα γαλλική ποιητική ανθολογία: από το 1900 ως τις μέρες μας* (2005). Μάλιστα, η πρώτη από αυτές τις εκδόσεις προλογίζεται από τον φιλέλληνα και ακαδημαϊκό Roger Millieux, ο οποίος εξαίρει τον Ιακωβίδη για τη μεθοδική και γεμάτη ζήλο δουλειά του. Έτσι, παρομοιάζει τους μεταφραστές, με «*θαρραλέους και υπομονετικούς γεφυροποιούς*», οι οποίοι «*παλεύοντας με χίλια λεκτικά, τεχνικά, αισθητικά προβλήματα κ' εμπόδια, προσπαθούν να γεφυρώνουν τη βαθύτερη ψυχή των λαών όπως εκφράζεται μέσα απ' τους ποιητές τους.*» (Ιακωβίδης 1969: x).

Για την αξιολόγηση των ανθολογιών, λαμβάνεται υπόψη το θεωρητικό πλαίσιο που εισήγαγε ο Hans Robert Jauss. Το βάρος δίνεται στην υποδοχή του έργου από τον αναγνώστη. Επιπροσθέτως, εισάγεται η έννοια του «ορίζοντα των προσδοκιών», πλαίσιο αναφοράς διαφορετικό για κάθε έργο και για κάθε ιστορική στιγμή που προσλαμβάνεται αυτό. Σύμφωνα με τον Jauss (1979: 51), ο ορίζοντας προσδοκιών συνίσταται στην προδιάθεση κάθε ιστορικά προσδιορισμένου κοινού την ώρα που έρχεται σε επαφή με το έργο. Ένα έργο μπορεί να συμφωνεί, να προκαλεί ή να υπονομεύει τον αισθητικό «ορίζοντα προσδοκιών» των αναγνωστών, όσον αφορά το ύφος, τη μορφή ή το περιεχόμενο. Στην παρούσα εργασία, ως «σώμα αντιδράσεων» λαμβάνονται οι κριτικές των ανθολογιών που εντοπίστηκαν στον τύπο της εποχής, ενώ η σπουδαιότητα μιας ανθολογίας καθορίζεται και από την εκδοτική της επιτυχία, δηλαδή το εύρος των επανεκδόσεων που σημείωσε σε βάθος χρόνου.

Οι παράμετροι που αναλύονται κατά την παρουσίαση των ανθολογιών είναι το έτος έκδοσης, οι μεταφρασμένοι ποιητές, ο μεταφραστής ή επιμελητής της έκδοσης, ο εκδοτικός οίκος, τα προλογικά σημειώματα, τα σημειώματα του Εκδότη και τυχόν κριτικές που εντοπίστηκαν. Επίσης, ύστερα από την παρουσίαση της κάθε ανθολογίας, επιχειρείται μία κριτική αποτίμηση των μεταφράσεων που περιλαμβάνονται καθώς και της απήχησης που είχε στο αναγνωστικό κοινό. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις επανεκδόσεις κάθε έργου καθώς αποτυπώνουν την πορεία που σημείωσε το έργο στην ελληνική εκδοτική αγορά. Ακόμη, τα προλογικά σημειώματα των έργων, σκιαγραφούν το ιστορικό και πνευματικό σκηνικό της εποχής κατά την οποία κυκλοφόρησε η ανθολογία και ενίοτε ξετυλίγουν το πλέγμα πνευματικών συγγενειών που συνέδεε το μεταφραστή με τους μεταφραζόμενους ποιητές. Επίσης, σε ορισμένες εκδόσεις περιλαμβάνεται Σημείωμα του Εκδότη, συνήθως στο τέλος του τόμου, το οποίο μας δια φωτίζει σχετικά με την πορεία της εκάστοτε έκδοσης και τη χρονολογία των μεταφράσεων του τόμου.

Η καταγραφή των ανθολογιών γίνεται σε συνδυασμό με την περιγραφή του ιστορικού σκηνικού, το οποίο ενίοτε επηρεάζει τις μεταφραστικές και εκδοτικές τάσεις. Πιο αναλυτικά, οι τρεις διακριτές περίοδοι στις οποίες εντάξαμε το υλικό μας είναι οι εξής: την περίοδο από τη χαραυγή του 20ού αιώνα έως το 1940, την περίοδο κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, του εμφυλίου και της δικτατορίας μέχρι το 1974, καθώς και την περίοδο της μεταπολίτευσης από το 1974 έως και τη χαραυγή του 21^{ου} αιώνα. Η κατάτμηση των τριών αυτών περιόδων δεν ερείδεται σε γραμματολογικά κριτήρια, αλλά σε χρονολογίες-σταθμούς για την Ιστορία της Ελλάδας που δρομολόγησαν τα πολιτιστικά πράγματα στη χώρα μας.

Η εργασία μας απαρτίζεται από δύο ενότητες. Στην πρώτη πραγματοποιείται κατά χρονολογική σειρά η παρουσίαση και κριτική αποτίμηση των ανθολογιών που εκδόθηκαν

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

στον ελληνόφωνο χώρο από το 1913 ως τις μέρες μας ενώ στη δεύτερη, επιχειρείται μία συγκριτολογική μελέτη 11 Γάλλων ποιητών και του τρόπου με τον οποίο επέλεξε ο κάθε ανθολόγος να τους παρουσιάσει. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για τους πλέον δημοφιλείς στη χώρα μας ποιητές, όπως αποδεικνύεται από τη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται ποιήματά τους στο ερευνητικό μας corpus. Πρόκειται για τους Charles Baudelaire, Victor Hugo, Guillaume Apollinaire, Jean Moréas, Stéphane Mallarmé, Arthur Rimbaud, Paul Verlaine, Paul Valéry, Louis Aragon, Paul Éluard, Frédéric Mistral. Σε αυτή την ενότητα, το ενδιαφέρον μας στρέφεται γύρω από το ποιοι ήταν οι μεταφραστές που επέλεξαν να προσεγγίσουν τους εν λόγω ποιητές, πώς παρουσιάζονται στο σώμα κάθε ανθολογίας, αλλά και τι θέση καταλαμβάνουν τα ποιήματά τους μέσα σε κάθε ανθολογία. Επίσης, δε λείπουν οι περιπτώσεις πολλαπλών αποδόσεων του ίδιου ποιήματος από διαφορετικούς μεταφραστές, κάτι που ευνοεί την συγκριτική αντιπαραβολή των μεταφρασμάτων και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων σχετικά με τις μεταφραστικές τάσεις και τις γλωσσικές προτιμήσεις που επικρατούν ανά εποχή.

Ωστόσο, τι οριοθετείται ως «ανθολογία γαλλικής ποίησης»; Στα πλαίσια του παρόντος πονήματος, το εννοιολογικό περιεχόμενο της λέξης διευρύνεται. Ως «ανθολογίες» μελετώνται και έργα τα οποία δεν φέρουν απαραίτητα αυτό τον τίτλο, εντούτοις η λειτουργία τους είναι στην ουσία να ανθολογήσουν, δηλαδή να συλλέξουν σε ένα τόμο, μεταφράσεις που είτε βρέθηκαν διάσπαρτες στον τύπο και σε προσωπικές συλλογές (ενίοτε ανέκδοτες), είτε μεταφράσεις που πραγματοποίησε ο ίδιος ο μεταφραστής. Ενδεικτικοί τίτλοι που διαφοροποιούνται από τον κλασικό τίτλο της ανθολογίας, ωστόσο επιτελούν τη λειτουργία της ανθολόγησης και απαντήθηκαν στο corpus μας είναι οι εξής: *Ποιηταί της Γαλλίας (Νίκος Στρατάκης 1949)*, *Νέοι Γάλλοι ποιητές (Αγνή Σωτηρακοπούλου 1954)*, *Φύλλα Γαλλικής ποίησης του 20ού αιώνα (Γιώργος Καραβασιλής 1981)*, *Προσεγγίσεις στη γαλλική ποίηση (Αλέξανδρος Μπάρας 1986)*, κ.ά.

Ορόσημο για την απαρχή της έρευνάς μας αποτελεί η ανθολογία του Σημηριώτη *Ανθολογία των γάλλων λυρικών ποιητών του δεκάτου ενάτου αιώνας (1800-1900)*, τομ.1^{ος}, η οποία εκδόθηκε το 1913¹ και αποτελεί την πρώτη ανθολογία γαλλικής ποίησης που εκδόθηκε στην Ελλάδα. Έκτοτε, ο Σημηριώτης εγκαινιάζει μια πορεία αλληπάλληλων μεταφράσεων και εκδόσεων που έχουν ως σκοπό τη συστηματική προβολή της γαλλικής ποίησης στην Ελλάδα. Πιο αναλυτικά, από το 1913 έως το 1962 εκδίδει συνολικά έντεκα ανθολογίες γαλλικής ποίησης. Τα έργα του εκδίδονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και μάλιστα σε περιόδους ταραγμένες πολιτικά για την Ελλάδα. Ενδεικτικά, παραθέτουμε τις χρονιές στις οποίες εκδίδονται οι Γαλλικές Ανθολογίες του είτε με τον τίτλο *Γαλλική Ανθολογία* είτε με ελαφρώς παραλλαγμένο τίτλο: 1913, 1917, 1920, 1921, 1934, 1937, 1939, 1948, 1954, 1962, 1980, 2014. Θα πρέπει επίσης να τονίσουμε ότι πολλές από αυτές τις εκδόσεις είχαν ξεκινήσει αρχικά με τη μορφή δεκαπενθήμερου λογοτεχνικού περιοδικού, του οποίου κάθε τεύχος ήταν αφιερωμένο σε διαφορετικό ποιητή. Επιπροσθέτως, πέντε από αυτά τα έργα προλογίζονται από τον μεγάλο ακαδημαϊκό Παύλο Νιρβάνα.

Έτσι, παρόλο που τα περισσότερα από αυτά τα έργα εκδόθηκαν προπολεμικά, απετέλεσαν τη μαγιά για σημαντικότερες μεταπολεμικές εκδόσεις όπως η *Γαλλική ανθολογία (1800-1940)* (Σημηριώτης 1948) και η *Γαλλική Ανθολογία Εικονογραφημένη(1750-1950)* (Σημηριώτη 1954). Η μελέτη των εν λόγω εκδόσεων καθώς και της πρόσφατης εμπλουτισμένης επανέκδοσης της *Ανθολογίας Γαλλικής Ποίησης* από τις εκδόσεις Κοροντζή (2014), καταδεικνύουν τη διαχρονικότητα των μεταφράσεων του Σημηριώτη. Είναι αλήθεια, ότι πολλές από αυτές μοιάζουν μεταξύ τους

¹ Δεν υπάρχει ένδειξη περί εκδοτικού οίκου.

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

και ενίοτε περιλαμβάνουν αρκετούς παρωχημένους δημοτικισμούς, ωστόσο παραμένουν ιδιαίτερος προσφιλείς στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό.

Αντίστοιχου βεληνεκούς με το έργο του Σημηριώτη, είναι και η συνεισφορά του Κλέωνος Παράσχου στο χώρο των Ανθολογιών Γαλλικής ποίησης. Πιο αναλυτικά, ήδη από το 1922, ο Παράσχος ασχολείται με τη μετάφραση γαλλικής ποίησης και συγκεκριμένα, με τη μπωντλαιρική ποίηση, εκδίδοντας το έργο *Εικοσιοχτά ποιήματα Κλ. Παράσχου και Εικοσιδύο του Μπωντλαίρ*. Αργότερα, το 1940 εκδίδεται από τις εκδόσεις Μαυρίδης, το έργο *Μακρυνή Μουσική*, το οποίο περιλαμβάνει τόσο προσωπική ποίηση του ποιητή όσο και μεταφράσεις του. Το έργο αυτό επανεκδίδεται το 1961 από το τυπογραφείο *Προμηθεύς*, ενώ ως επιστέγασμα της ενασχόλησής του με τη γαλλική ποίηση, έρχεται το 1962 η *Ανθολογία της Ευρωπαϊκής και Αμερικανικής Ποίησης* από τις εκδόσεις *Παρουσία*. Το εν λόγω έργο αποτελεί μία ολοκληρωμένη προσπάθεια, η οποία σταχυολογεί σε τόμο μεταφράσεις του ποιητή καθώς και μεταφράσεις άλλων Νεοελλήνων λογοτεχνών. Μάλιστα, επανεκδόθηκε με ιδιαίτερη επιτυχία το 1999, με πρόλογο του Νάσου Βαγενά.

Στα πλαίσια της εργασίας μας, το ενδιαφέρον μας στράφηκε αναπόφευκτα στους μεγάλους λογοτέχνες μας (Κωστής Παλαμάς, Τέλλος Άγρας, Κώστας Καρυωτάκης, Γιώργος Σεφέρης, Οδυσσέας Ελύτης κ.α.), οι οποίοι μετέφρασαν κορυφαίους Γάλλους ποιητές και είτε ενσωμάτωσαν τις μεταφράσεις τους στις προσωπικές ποιητικές συλλογές τους, θεωρώντας τις και αυτές «πνευματικά παιδιά» τους, είτε συγκρότησαν συλλογές γαλλικής ποίησης με τους αγαπημένους τους Γάλλους ποιητές. Κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας, ιδιαίτερος χρήσιμα αποδείχτηκαν τα εισαγωγικά σημειώματα των έργων, στα οποία οι λογοτέχνες μας εξηγούν τα κίνητρα και τα κριτήρια της ανθολόγησης καθώς και τους πνευματικούς δεσμούς που τους συνδέουν με τον τάδε ή τον δείνα Γάλλο ποιητή.

Είναι αλήθεια ότι, η κυρίαρχη τάση στις αρχές του 20ού αιώνα ήταν πολλοί ποιητές μας να αντιμετωπίζουν τη μετάφραση ως εργαλείο άσκησης της λογοτεχνικής τους πέννας, καθώς ανακάλυπταν στους Γάλλους ποιητές, ιδέες και εικόνες που οι ίδιοι θα ήθελαν να εκφράσουν αλλά δεν είχαν την ευκαιρία έως τότε. Όπως σημειώνει η Τιτίκα Δημητρούλια (Καρυωτάκης 2008: 85), «*οι στόχοι και οι επιταγές της ελληνικής κοινωνίας των αρχών του 20ού αιώνα ήταν ένα άνοιγμα προς τη Δύση, μία προσπάθεια να εκμεταλλευτεί δημιουργικά και να αντλήσει πρότυπα και φόρμες από την Ευρώπη*».

Μάλιστα, οι περισσότεροι από τους προαναφερθέντες λογοτέχνες δεν φιλοδοξούν να συγκροτήσουν μία εμπειριστατωμένη ανθολογία γαλλικής ποίησης, γι' αυτό δίνουν και στα έργα τους ονόματα όπως *Ξανατονισμένη Μουσική* (Παλαμάς 1930), *Αντιγραφές* (Σεφέρης 1965), *Δεύτερη Γραφή* (Ελύτης 1976). Εκτός, από τον Ελύτη, ο οποίος διατείνεται ότι στη Δεύτερη Γραφή προσπάθησε να περικλείσει τους εκπροσώπους της ποιητικής μεταπολίτευσης του 20ού αιώνα, «*ανεξάρτητα από τις προσωπικές του προτιμήσεις*» —κάτι για το οποίο διατηρούμε επιφυλάξεις— οι υπόλοιποι λογοτέχνες παραδέχονται ότι επιλέγουν να μεταφράσουν για λόγους προσωπικούς και πνευματικούς. Ωστόσο, το έργο τους δεν είναι διόλου αμελητέο, καθώς λειτούργησαν ως πρεσβευτές στην Ελλάδα των κυριότερων καλλιτεχνικών ρευμάτων που γεννήθηκαν στη Γαλλία και έδωσαν νέα ώθηση στην ποιητική παραγωγή της χώρας.

Βεβαίως, οι μεταφράσεις αυτές δεν είναι πάντοτε ακριβείς, σύμφωνα με τα μεταφρασεολογικά κριτήρια που επικρατούν στις μέρες μας (λ.χ. στις μεταφράσεις του Καρυωτάκη μπορεί να λείπει μία στροφή του πρωτοτύπου ή να έχει συμπυκνωθεί σε δύο στίχους). Ωστόσο αυτές οι μεταφράσεις καθιερώθηκαν από τη Νεοελληνική μας γραμματεία, καθώς είναι αριστουργηματικές και βρίθουν ποιητικότητας. Έτσι, για παράδειγμα, ο Παλαμάς, ο Καρυωτάκης και ο Ελύτης προβαίνουν περισσότερο σε μια *κριτική ανάπλαση* του πρωτοτύπου, σε μια *αναδημιουργία*, με απώτερο στόχο το τελικό

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

κείμενο να μην προδίδει ότι είναι προϊόν μετάφρασης, να δίνει δηλαδή την αίσθηση ότι δημιουργήθηκε στη γλώσσα άφιξης.

Όσον αφορά τη σύγχρονη γαλλική ποίηση, πολλοί ήταν οι ανθολόγοι που βίωσαν τα θέλγητρά της και θέλησαν να τη μεταγγίσουν στο ελληνικό κοινό. Πρωτοπόρος υπήρξε η Σωτηρακοπούλου, η οποία στην ανθολογία *Νέοι Γάλλοι ποιητές* το 1954, μεταφράζει για πρώτη φορά τους René Guy Cadou, Jean Rousselot, Claude Roy, Jacques Prévert, Pierre Emmanuel, κ.α. Το παράδειγμά της ακολούθησαν, με αρκετή χρονική καθυστέρηση ο Ιακωβίδης με τις ανθολογίες του *Γάλλοι ποιητές του 20ού αιώνα* (1969) και *Σύγχρονοι Γάλλοι ποιητές* (1973), ο Καραβασίλης με τα *Φύλλα Γαλλικής ποίησης του 20ού αιώνα* (1981), ο Λιοντάκης με την *Ανθολογία γαλλικής ποίησης: από τον Μπωντλαίρ ως τις μέρες μας* (1988, 1998, 2008, 2009), καθώς και ο Olivier Descotes με την *Ανθολογία Σύγχρονης Γαλλικής Ποίησης* (2013).

Όσον αφορά τη χρονική διακύμανση των μεταφράσεων γαλλικής ποίησης, ενδεικτικά αναφέρουμε ότι, η πρώτη αυξημένη μεταφραστική παραγωγή, μέσα στον εικοστό αιώνα, καταγράφεται την περίοδο μέχρι την έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Συγκεκριμένα, αυτή την περίοδο εκδίδονται στην Ελλάδα συνολικά 6 ανθολογίες γαλλικής ποίησης. Το γεγονός αυτό οφείλεται, ενδεχομένως, στην τεχνολογική ανάπτυξη και αναβάθμιση των εκδοτικών οίκων παράλληλα με το ότι, οι λογοτέχνες της γενιάς του 1930 μεταφράζουν έργα ξένων και ιδίως Γάλλων ποιητών, στην προσπάθεια, να μεταγγίσουν στα ελληνικά γράμματα το πνεύμα και το κλίμα των ξένων φιλολογιών. Ανάλογη εκδοτική άνοιξη της μεταφρασμένης γαλλικής ποίησης θα συναντήσουμε ξανά από το 1954 μέχρι και τη λήξη της Δικτατορίας. Πιο αναλυτικά, αυτή την περίοδο παρουσιάζονται στα ελληνικά γράμματα 11 Ανθολογίες γαλλικής ποίησης. Η επιλογή από πολλούς εκδότες να εκδώσουν ή να επανεκδώσουν μεταφρασμένα έργα που αγκαλιάστηκαν στο παρελθόν από το ελληνικό κοινό, φαίνεται να είναι η πλέον ασφαλής οδός, προκειμένου να ξεπεράσουν το πρόβλημα εξεύρεσης ελληνικών έργων, που δημιουργούσε η άρνηση των συγγραφέων να εκθέσουν τη δουλειά τους στο φως της λογοκρισίας.

Ωστόσο, ο μεγαλύτερος εκδοτικός οργανισμός στο χώρο των ανθολογιών γαλλικής ποίησης παρατηρείται κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης, ήτοι μεταξύ 1975 και 2014, οπότε εκδίδονται 13 ανθολογίες. Βεβαίως, είναι σαφές ότι η οικονομικοκοινωνική κρίση που μαστιάζει τη χώρα μας, δεν ήταν δυνατό να αφήσει ανεπηρέαστο και τον εκδοτικό χώρο. Έτσι, από το 2008, η παραγωγή ανθολογιών γαλλικής ποίησης φαίνεται να φθίνει, καθώς την τελευταία δεκαετία παρουσιάστηκαν στα ελληνικά γράμματα μόνο τέσσερις ανθολογίες, εκ των οποίων οι δύο είναι επανεκδόσεις παλαιότερων ανθολογιών.

Το συμπέρασμα το οποίο μπορεί να εξάγει κανείς σχετικά με τις εκδοτικές τάσεις που παρατηρούνται σήμερα στο χώρο των Ανθολογιών γαλλικής ποίησης στην Ελλάδα, είναι ότι αφενός οι κλασσικοί Γάλλοι ποιητές, όπως οι Baudelaire, Hugo, Moréas, Apollinaire κ.α. δεν έχουν απολέσει την αίγλη του παρελθόντος και παραμένουν ιδιαίτερος αγαπητοί στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Κάτι τέτοιο προκύπτει από το *Ανθολόγιο Γαλλικής Λυρικής Ποίησης* του Κώστα Νησιώτη (2011) αλλά και από την ένατη επανέκδοση του κλασσικού έργου *Γάλλοι Ποιηταί 1800-1921* (1921) του Σημηριώτη (υπό νέο τίτλο *Ανθολογία Γαλλικής Ποίησης*) από τις εκδόσεις Κοροντζή το 2014, σε επιμέλεια της Ιφιγένειας Μποτουροπούλου.

Από την άλλη, δυναμικό παρόν στα ελληνικά βιβλιοπωλεία δίνει και η σύγχρονη γαλλική ποίηση μέσα από εκδόσεις όπως η *Ανθολογία σύγχρονης γαλλικής ποίησης του Βελγίου* (1991) του Σωτήρη Τσαμπηρά, η *Ανθολογία Γαλλικής Ποίησης: Από τον Μπωντλαίρ ως τις μέρες μας* του Λιοντάκη, η οποία στην έκδοση του 2009 εμπλουτίζεται με σύγχρονους ποιητές καθώς και η *Ανθολογία Σύγχρονης Γαλλικής Ποίησης* (2013) σε επιμέλεια Descotes.

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

Δυστυχώς, το περιορισμένο εύρος της παρούσας δημοσίευσης δεν μας επιτρέπει να αναφερθούμε σε όλες τις ανθολογίες που καταγράφηκαν στα πλαίσια της έρευνάς μας. Ωστόσο, είναι άξιο αναφοράς ότι οι περισσότερες από αυτές είναι ιδιαίτερες επιμελημένες καθώς, περιλαμβάνουν λίαν πληροφοριακά εισαγωγικά σημειώματα, τα βιογραφικά σημειώματα των μεταφραστών και των μεταφρασθέντων ποιητών, σημείωμα του εκδότη που αναφέρεται στην εκδοτική πορεία του τόμου και των μεταφράσεων, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει δίγλωσση παρουσίαση.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Ελύτης Ο. (1980/1976). *Δεύτερη γραφή*. Αθήνα: Ίκαρος.
- Ιακωβίδης Μ. (1969). *Γάλλοι ποιητές του εικοστού αιώνα*. Λεμεσός.
- Ιακωβίδης Μ. (1973). *Σύγχρονοι Γάλλοι ποιητές*. Λεμεσός.
- Ιακωβίδης Μ. (2005). *Νέα γαλλική ποιητική ανθολογία : από το 1900 ως τις μέρες μας*. Λεμεσός: [χ. ε.].
- Καραβασίλης Γ.Κ. (1981). *Φύλλα γαλλικής ποίησης του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Σπηλιώτη.
- Καρυωτάκης Γ. Κ. (2008). *Πεζά και μεταφράσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- Λιοντάκης Χ. (1988). *Ανθολογία γαλλικής ποίησης: από τον Μπωντλαίρ ως τις μέρες μας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Μπάρας Α. (1986). *Προσεγγίσεις στη γαλλική ποίηση*. Αθήνα: Πρόσπερος.
- Μπρετόν Α. (1980-1985). *Ανθολογία του μαύρου χιούμορ*, μτφρ.: Ανεμογιάννη, Τ., Μ. Αφεντόπουλος, Γ. Βαρβέρης κ.α.. Αθήνα: Αιγόκερος.
- Νησιώτης Κ. (2011). *Ανθολόγιο γαλλικής λυρικής ποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Ταμβος.
- Παλαμάς Κ. (1930). *Ξανατονισμένη μουσική*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της Εστίας.
- Παλαμάς Κ. (1980). *Ξανατονισμένη μουσική- Επίμετρο- Η Ελένη της Σπάρτης του Βεραρέν*. Αθήνα: Ίδρυμα Κωστή Παλαμά Αδελφοί Βλάσση (Έργα Κωστή Παλαμά 22).
- Παράσχος Κ. (1922). *Εικοσιοχτώ ποιήματα Κλ. Παράσχου και εικοσιδύο του Μπωντλαίρ*. Αθήνα: Ζηκάκης.
- Σεφέρης Γ. (1978²). *Αντιγραφές*. Αθήνα: Ίκαρος.
- Σημηριώτης Γ. (1913). *Ανθολογία των Γάλλων λυρικών ποιητών του δεκάτου ενάτου αιώνας (1800-1900)* 1., Αθήνα: [χ.ε.].
- Σημηριώτης Γ. (1920). *Γαλλική ανθολογία (1800-1920)* 1. Σμύρνη: Εκδοτικό τυπογραφείο Κ. Α. Δαβερώνη.
- Σημηριώτης Γ. (1921). *Γάλλοι ποιηταί (1800-1921)*. Εν Αθήναις: Έκδοσις-Τύποις «Αγκύρας».
- Σημηριώτης Γ. (1934). *Γαλλική ανθολογία εικονογραφημένη (1780-1930)* 1 (*Κάρολος Μπωντλαίρ*). Αθήνα: [χ.ε.].
- Σημηριώτης Γ. (1937). *Γαλλική ανθολογία*. Αθήνα: [χ.ε.].
- Σημηριώτης Γ. (1948). *Γαλλική ανθολογία (1800-1900)*. Αθήνα: Εκδόσεις της «Χρυσής Δάφνης».
- Σημηριώτης Γ. (1948). *Γαλλική ανθολογία(1800-1940)*. Αθήνα: Εκδόσεις της «Χρυσής Δάφνης».
- Σημηριώτης Γ. (1954). *Γαλλική ανθολογία εικονογραφημένη(1750-1950)*. Αθήνα: Εκδόσεις της «Χρυσής Δάφνης».
- Σημηριώτης Γ. (1980). *Ανθολογία γαλλικής ποίησης*. Αθήνα: Κοροντζή.
- Σημηριώτης Γ. (2014). *Ανθολογία γαλλικής ποίησης*. Αθήνα: Κοροντζή.
- Στρατάκης Ν. (1949). *Ποιηταί της Γαλλίας*. Αθήνα: Προμηθεύς.
- Σωτηρακοπούλου Α. (1954). *Νέοι Γάλλοι ποιητές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μαυρίδης.
- Τσαμπηράς Σ. (1991). *Ανθολογία σύγχρονης γαλλικής ποίησης του Βελγίου*. Αθήνα : Πρόσπερος.
- Bréton A. (1966²). *Anthologie de l'humour noir*. Paris: Jean-Jacques Pauvert.
- Descotes O. (2013). *Ανθολογία σύγχρονης γαλλικής ποίησης*. Αθήνα: Άγρα.
- Jauss H. R. (1979/2003). "Thesis on the transition from the aesthetics of literary works to a theory of aesthetic experience". In Bennett S. (ed.) *Theatre audiences- A theory of production and reception*. London & New York: Routledge.
- Léautaud P. & A. Bever (1913¹). *Poètes d'aujourd'hui, 1880-1900*. Paris : Mercure de France.